

S. d. Ch.

Skutečné zrání

Tato kniha vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR.

© S. d. Ch., 2021

© Rubato, 2021

ISBN 978-80-87705-84-1

ÚVODNÍ RÁMCE

1.

V hlavním městě, které neleží na svém pravém místě v rovné krajině u největší řeky, se vláda věcí vrací do rukou lidu, ale moc nikoliv.

Jednou bude pozorovatel stát nad kusem téhle historie jako nad rozlitým, na hnis i trochu té krve vydojeným mlékem, ale teď se potácí na jejím okraji jako pokurvený anděl plný naděje.

Doba se láme, čestná stráž rozhýbává zarezlá lanka vlajkových stožárů, státní mincovna mění razidla, přešívачky epolet mají rozpíchané prsty, národohospodáři hledají reformní řešení v šedé zóně ekonomické teorie, názvy ulic se třesou o jména a stoupá cena nafty tlačící před sebou ceny benzínu. Obvyklé průvodní jevy cyklického rituálu, nastavujícího nové parametry a vztyčujícího neokoukané dekorace stále téhož podvodu na kolektivním vědomí, rozhýbají kšefty a přivedou do módy pravdu, která z ní omylem vyšla.

I dál nepřestává být divadlo zasvěcené národu sídlem a líhni fetiše, pořád ještě zasedá bustová komise pantheonu,

pozlacené šrouby s monogramy hereckých bardů jsou stále zapuštěny do litinových nosníků provaziště, zlacená pouzdra s pamětními listinami ukryta v dutinách zdobených pilastrů pod jevištěm, baterie základních kamenů leží ve sklepení jako výřad anorganických zdechlin, falešné historické výjevy lžou ze zdí v podobě lunet, panovníká lóže s erbem neexistujícího rodu se stále ještě neutrhla, jen zvednuté plyšové sedáky poloprázdných hledišť svědčí o tom, že lidé už zase mají svoje příběhy venku, hovoří o svobodě, a ta se opravdu jako pořádná služka iluzí opile rozmáchně.

V otevřeném prostoru lapají po vzduchu ochromené úřady a instituce, na mnoha místech se spontánní aktivita ukazuje funkčním a soběstačným mechanismem samo-správy, takže odstavená klika (s tichým souhlasem té přicházející) začíná chystat svůj návrat.

Přijde čas, kdy bude pozorovatel balancovat na okraji komína jako náměsíčný kominík bez koule i štětky, hluboko pod ním se bude válet kus svinutého pásma dějin, ubohý svitek, ale v přítomné chvíli je člověkem, který věří, že se pokaždé snese nějaká nová okovy snímající hudba, která uspí jeho právě se probouzející obavu. Ne všechno, co nyní přichází, bude snesitelné, ne každá s nadávkami odvržená či s jásotem přijatá norma přinese trvalé štěstí.

Snáší se soumrak, noc, vejce příslibů i k zapomenutí odsouzené vločky sněhu. Lochy tíhy se mezitím pomalu otvírají a z nich vycházejí vyvolení, probuzení trubkou poslední konsolidace, aby dotáhli rozvolněné spoje

společenské konstrukce. Končí krátké období vnější individuální svobody, která už hrozila všechno rozvrátit. Lid málem obraný o poslední instinkty a nutnou míru domestikacních návyků se obrací do minulosti pro instrumentář odvěkých běsů, které zavelí k regresi.

Účinná společenská změna není možná, protože město leží, kde nemá, západněji od své ideální polohy. Nastavěno v těsném objetí s menší řekou, pod svahy kopců, a později i na svazích a jejich vrcholcích, a nejspíše v údolích, která už kontakt s řekou postrádala, a dokonce i na vzdálených náhorních planinách, musí každou touhu po celkově proměněném prostoru zahnat do hloubky. Prastaré město zakřivených ulic, tisícových úzkých horizontů, vysokých segmentů usazené paměti a magické úzkosti nedostatečně rozpouštěné účelovým louhem postupně připojovaných nesourodých čtvrtí, předměstí a sídlišť znovu polklo svůj pootevřený osud a vyčerpáno trávením nechalo samo sebe napospas druhému sledu zpátky do poblouzněných hlav zadupané změny.

A tak byl tento urbanistický klenot, generující proti logice zániku účinný nástroj šílenství, předložen k zalití nesmírné vlně banality, s níž sem z celého světa přibyli doslova všichni, kteří ji vyznávají.

A tak se vězáté a matečné srdce kontinentu, na poslední chvíli uniknuvší celkovému zchátrání, postupně propadá do hrudi zmašlené země v důsledku velkorysé obnovy důraznějšími nástroji asanace. Odstraněné relikty přežitého stavitelství jsou nahrazovány novými variabilními

segmenty, které mají postupně složit vidinu jeho budoucnosti jako prosperujícího centra kontinentálního obchodu, jako kdyby v každém okamžiku nepovstávala nová zátěž minulosti a další vyvažující prodělečnost.

Ještě tu není ta chvíle, kdy začne pozorovatel na komínové hraně ztrácet půdu pod nohama a nalomenou perutkou bezděčně ometat komínovou hlavu i hrdlo komínové vložky, již stoupají už jen zplodiny plynového hoření, zatím jen, coby pěšák na tenkém ledě všednodennosti, polyká sousto podvodu jako tuhnoucí každodennost.

Obchodní společnosti a instituce zasvěcené rozvoji náročného životního stylu zrodí posttitánskou architekturu a nechají ji porodit rovnou mrtvou, jako by tušení, že se stane pouhou kulisou generálního regresu (spotřebních) věcí do rukou (reklamou zfanatizovaného) lidu, bylo přímým, všude a všem čitelným zjevením. Kultura univerzálního potratu ustanoví prosperitu obecným principem, omezí její působení na uzavřené celky, potom zašátrá v regálech užitého práva a na výsostech moderní medicíny a najde, co hledala.

Definitivně vykořeněný lid v držení všech neuplatnitelných práv živořících ve státních médiích je v několika málo letech emancipován do té míry, že je schopen bez vnějšího tlaku naplňovat základní požadavek posledního paradigmatu dějin, kterým už není uspokojování věčně se zvyšujících potřeb, nýbrž umořování do nebe rostoucích životních nákladů, doprovázené setrvačností těchto skomírajících potřeb, zbavených nadstavby požitku. Dokonce je

ochoten přijímat za toto paradigma osobní zodpovědnost, demonstrovat na náměstích za jeho zachování a přinášet mu oběti v druhých a třetích pracovních poměrech spíše abstraktního charakteru.

O svátcích přicházejícího světla riskuje takto nesvéprávně svébytný lid (zívající nad propastí temnoty) pro zvrácenou rozkoš obdarování nepotřebných dokonce i exekuci vlastního majetku, také je na druhé straně připraven tuto exekuci nařídít, provést a profitovat z ní.

Smysl (všech) věcí se naložil do vany kontradikcí, a ještě si ponořil hlavu, o tom není (žádných) pochyb. Tím pádem mu nad hladinu vykouklo kladélko šířící atmosféru strachu, která je tím správným motorem dynamiky vegetování budoucích tvůrců krátkých udavačských videí, čímž se o velký kus přiblížil okamžik, kdy se na panickém úsvitu bezpečného světa pro desetinu nejpracovitější populace kominickému ometákovi spustí koule.

Poslední velkou událostí, která uzavřela pojem minulosti a dějinného étosu, byl státní monstropohřeb pseudoknížete, víceúrovňový rituál zahrnující zádušní mši, vojenskou panychidu a občanskou kremaci. Před svým vstupem do plamenů jela devaterem řemesel dotýkaná arcirakev po zemi, plula vzduchem i po vodě. Černý satén pokrýval mostní konstrukce, veřejné osvětlení, trolejová vedení i národní vdovu, která vystřídala kočár, vzducholoď i člun s kombinovaným výrazem heroiny a ženské přemýšlející o penězích.

Kondukt zastavil před všemi univerzitami (s výjimkou právnické), z nichž rektori vynesli zakládací listiny na

znamení uznání nebožtíkova intelektualismu a neformálního akademismu, pak před všemi proslulými diskotékami, které se s ním rozloučily opačně roztočenými stroboskopy k připomínce jeho největšího koníčka. Etablovaná avantgardní divadla přehrávala esenciální poselství funusu v simultánním čase a naléhavé bušení ozývající se z útrob naleštěné truhly označil politolog v televizním studiu jako poslední echa srozumitelného řádu spolupracujícího s věcností. Za šest hodin a dvanáct minut bylo po všem. I na internetu.

A čas, kdy kremační komín (kterým jednou prolétne i celý tatérský průmysl novější epochy) řádně protáhne, rukou svornou, nerozdílnou a imaginární, sestoupivší koule a dvě obří, nadobro ze zad se vyloupnuvší opelichané mašlovačky, už je tady, a s ním i desáté řemeslo bída, směřující se na konec opravdu nejlépe.

Pozorovatel vytušil, že někdy je lepší to, čím chce začít, projít až na samotný konec, aby se vyjevila úplná hloubka tragédie a celé zázemí mystéria, zvláště když v nevyspalé krajině daleko za městem uvízne zapadající slunce v siluetě hlohu. Všichni se potěší a nikdo se nepoučí, zákaz sekání ocasů a kupírování uší neudělá ze psa lepšího člověka, a hlavně naopak, i proto musí být solární upír propuštěn do svého horizontálního hrobu za každou cenu. Vzít svůj konec od začátku je jediná snesitelná forma fatalismu.

Past matčina lůna za námi zaklapne, později dokonce sejde ze světa, není cesty zpět, a tak nás i přes naše

pozorovatelské přesvědčení nemine obávané podlehnutí světu. Hnojný vůz myšlení nutno odtlačit do škarpy, ale nejprve musí být plný, a bárka citů má donekonečna proražená žebra. Stále tu ale zůstává možnost, stát se pro vesmírného pytláka bezcenným úlovkem.

Zvykneme si, že všechno konkrétní i přesné bude volat po metaforách. Samozřejmě neoprávněně. Je to nejspíš nějaká nemoc nebo pýcha. Budeme vystaveni tlaku, abychom jako vidoucí nositelé jazyka přirovnávali a zrcadlili. Obojí lze ignorovat zcela bez následků, protože to souvisí s kulturou. Navíc je to stejné, jako by nás někdo chtěl okrást.

Toho, kdo přijde s tím, abychom se s něčím ztotožnili, musíme (ve smyslu humánního přístupu ke zvířatům) eliminovat, protože to souvisí s bezprávím a vraždami. S největší náloží bytostné zodpovědnosti přicházejí systémy zapovídající řešení existence dobrovolným odchodem. Poznámka, která se nám může hodit.

Velikost náboženství bývala v kosmickém mlčení chrámového prostoru nad zločinem kázání, velikost státu je v lhostejnosti a velikost národa vrcholí lpěním na přežitcích. Nástroje moci předstírající antagonismus jsou svázány posvátným poutem, dělová lafeta je oltářem korunačnických klenotů. Peníze jsou nejvyšším výrazem lidského ducha spícího na vavřínech pokroku. K představě stvořitelské bytosti jsme nejsilněji přikotveni nenávisí namířenou proti ní, nenávisí pramenící z konfrontace s jedním nicotným úsekem nekonečně se odvíjející nespravedlnosti nebo z bezdůvodného neukončitelného zoufalství.

Z toho je zřejmé, že vedle mediální scénografie reality nemůžeme brát vážně ani metafyzické, abstraktní a symbolické noční pomůcky moci.

Když se po vyčerpání všech zdrojů naivní důvěry v příchod nového světa promění tento optimismus v sentimentální hledání toho starého, nositelé naděje se ukáží jako čekatelé vládnutí, strnulá populace parazitů s věčně připravenými příbory se pohne k další hostině, konjunkturalisté si osvojí slovník nově přeformulovaného principu drancování, utilitaristé se jednoduše chytanou první příležitosti, pokrytci státní náboženské pověry prohodí morální nadřazenost za mravní a pozorovatel, ohrožený více než jindy, nahý v trní, beránek ve hloží, přijímá mimikry účastenství, vnoří se dočasně do vlny zapomnění, stává se spoluvůrcem společenského obrazu, klade svůj život na obětní kámen každodennosti, stává se potravou očí na obraze stvoření, z hlediska svého poslání hibernuje a platí za vtělení zjevení.

Ale přijde čas ohlášený večerní trhlinou na ranním nebi a on se zase vynoří, procitne, promne si oči a stane na stejném místě, ve svých bývalých pozicích, jen o tolik ukrutnější, o kolik se věčně stejné stalo věčně stejnějším. Prošel dalším stupněm bolestného zasvěcení, a o co je teď tišší hlad jeho pohledu, o to větší má schopnost skrýt své pozorování v pění běžných úkonů a domněle vstřícných sociálních interakcí.

2.

Pozorovatel není poutník, do lužního lesa vchází neochotně, zvláště když pochopil, že je místem promarněné příležitosti proměnit jeho kanály, strouhy a tůně v ulice a náměstí. Prochází a mívá průhledy tvořené řadami kmenů přepitých, vláhou umořených stromů, mezi kterými se na pozadí vegetační spleti projektují fantomy nerealizovaných městských staveb, promítá vidina celé shodou historických okolností nezrozené architektury.

Nad rovinatou krajinou, nad místem, kde s hromadnou vraždou celého rodu zaniklo sídlo starých knížat, i po tisícovce let stoupá a šíří se jako výčitka energie jeho nepřítomnosti a stále oslovuje a vybízí přítomnost, aby opustila následování vrahů. Nad loukami a mokřady světlá či tmavne nízké nebe s nezastavitelným pohybem mračen, která napodobují pohyb odtud neviděné blízké řeky, a kvůli tomu se odrážejí na její hladině. U ní, na jejích březích, národ mohl a měl naplnit svůj šťastnější osud.

Tady mělo stát to město, metropole střední části kulturního kontinentu. Mírně by se svažovalo k oběma břehům veliké řeky a od ní se zas volně rozbíhalo do okolních rovin.

Na pravém břehu ponechaná niva s hnízdišti ptáků by tuto část města definovala jako méně významné, klidnější zařící, na levém břehu by vzniklo rozsáhlé a velkorysé jádro, město by se tu přiblížilo až k říčnímu toku, ale zachovávalo by si svou nedůvěru, přiléhajíc k němu nikoli architekturou kamenného nábřeží, nýbrž stavařskou praxí vysokých betonových stupňů, a natáčeji se k sedé hladině

zadními trakty domů, jako by vědělo, že zdobená průčelí by z druhého břehu mohli pozorovat jen lhostejní (tím míněno hlavně zvířecí) obyvatelé nivy a táhlých písčín za mostními pilíři. Ani nájemníci nábřežních činžáků by nejspíš nestáli o výhled na bezútěšné bahnité partie a šedavé rákosiny sužované kolísajícími proudy velkého toku. Vysoké mosty, právě proto, aby překlenuly odpor města k příliš široké a dravě proudící řece, byly navrženy s dlouhými předmostími zaříznutými hluboko v městském organismu, proto jsou z některých konstrukcí na pravém břehu spuštěna lomená schodiště sestupující do kryptických prostor podmostí a spojující mostní komunikaci s ulicemi a parky jak u nábřeží, tak i daleko od něj.

Zde, více na východě, na rovinách, mělo stát to město prostorných a vzdušných tepen, snoubících kvality západního bulváru a východního prospektu, širokých tříd pojmenovaných po umučených kněžích a generálech.

Tři až čtyři hodiny chůze po šesti bulvárech ze severozápadu na jihovýchod a po čtyřech prospektech ze severovýchodu na jihozápad, město stále vzdálených horizontů, kde je na všechno místo, kde každá veřejná budova a kulturní instituce nese proporce odpovídající službě hrdému a statečnému národu, město monumentální uměřenosti, jednoty a univerzální čistoty, jeho architektura obráží ideál rovnosti, lidské důstojnosti a úctu ke konkrétním historickým činům vojenské povahy, městské sídlo, kde plochy četných a rozlehlých parků neznají pro velkorysost svého založení radost ani úlevu, kde dostatek místa a stavebních

pozemků ponořil městský prostor do stavu strnulé introspekce vyčerpaných dynamických sil rozvoje. Sakrální stavby tu mají přetrženou paměť, jako by jejich hmoty byly před nedávnem strženy a znovu vyzdviženy pro nový život strašlivé, anachronické a živé víry plné aktivních předsudků a nepokryté nenávisti, zdá se, že svým založením odpovídají vzniku všudypřítomných osvoboditelských památníků vyrazujících chladný ateistický patos, věčnou výstrahu a připomínku neutuchající bolesti přestálé zrady.

Na těchto plochých rozlohách měla být zdvižena metropole prostá živých úpadkových subkultur, ve které se po setmění konzumuje bílá lihovina vyvažující zimní nedostatek světla a útěšných míst. Pod širým nebem a v širokých průchodech vnitrobloků opíjejí se muži do stavu pořádkové agrese a přetlakové němoty, ženy v kuchyních s vysokými stropy k tichému pláči a mumlání.

Svítá tu pomalu a těžce, jako by z oblohy ustupovalo vzdálené studené moře ze severu. Soumrak se snaší v němé výčitce, že musí pokrýt nekonečnou rovinu bez jediné opory denního stínu, kterou v jiných krajinách mívá na severovýchodních úpatích kopců.

Požitek kávy je kompromisem mezi kavárenskou kulturou a dělnickou snídaní. Hovoří se tu jedním jazykem a žije tu jeden národ. Užitečná metropolis zasvěcená životu a potřebám obyčejných lidí neláká k návštěvě žádné turisty, o ty tu beztak málokdo stojí, dokonce ani agenti kapitálu a nositele dekadentních tendencí. Každý cizinec tu má dva nejvýraznější, složité a nepříjemné pocity: že je terčem

posměšků kolektivní hrdostí posedlých povýšeneckých individuí a obětí jejich chudobou zapříčiněné lhostejnosti.

Osamoceně, v rozlehlé stavební proluce na pravém břehu řeky, na dosah rozsáhlých mokřadů, tam, kde se město nezajizvilo po nějaké velké ráně nebo ji nedokázalo svým příchodem zacelit, povstala obří kruhová stavba národního stadiónu. Jeho nízká a široká brána je výstupem ze zászvěti, kterým na tento svět přicházejí budoucí občané města, a zároveň vstupem do podszvěti, kterým z něj ti doživší odcházejí. Asi proto vzduch nad prázdným čtyřhektarovým parkovištěm občas proříznou krátké lidské výkřiky, i když je u jednoho z úzkých pásů neduživého trávníku rozdělujícího parkovací plochu odstavena pojízdná čistírna peří.

Postupně jako bychom se však kamsi uchýlovali a procházeli již existující velkoměsto podobné tomu smyšlenému. Leží v jiné zemi a na to, aby se stalo srdcem střední části kontinentu, vyrostlo až příliš na severu, příliš málo světla za příliš krátkých zimních dní apaticky polévá jeho střechy a ulice, je příliš chladné a temné a nekonečnými rovinami sem nocí směřují jen nepřetržitá studená proudění a prázdné vlaky. K této metropoli zasuté za obří paraván noci a temnoty v odlehlé enklávě přitahují pozornost už jen absurdní tragédie zdejších elit a zrušné paragrafy v právním systému. A tak její mapu uchovává jen pozorovatel, drží ji jako nepovolený suvenýr, jako připomínku místa, kde by jeho oči byly jako doma.

Pes za prvním plotem už o přicházejícím pozorovateli ví, a právě se několikrát otočil kolem své osy. Jak bude předznamenáno, dva pásy pletiva se sbíhají u krajnice v ostrém úhlu, jeden přibíhá z louky, druhý je souběžný se silnicí a do země podél něj jsou na koso zapíchnuty čtverce eternitové krytiny tvořící křivou řadu zaprášených šedých trojúhelníků.

U prvního sloupku si černý kříženec okolodoucícího nabere a s hrčivým chrapotem ho doprovodí po celé délce svého teritoria, aby ho předal zrzavému kolegovi na sousedním pozemku (jemuž zapomněly vyrůst nohy). Ten už svojí hysterickou fistulí vybudí i psy z těch pozemků, okolo kterých pozorovatelova cesta ani nepovede. Všichni hýkavě řvou a tančí svoje křečovitě kolečko, pobíhají po vyšlapaném pruhu pod živým plotem nebo dokola skáčou ze třetího na první a z prvního na třetí schod vyztužený fošinkou zapřenou dvěma trubkovými profily.

Pokročilý pozorovatel se nerozčiluje a chápe to jako uvítnací rituál, oni jsou tu za své pány, které poštekávání nebaví, a jelikož ho zatím nemohou zastřelit, což by je bavilo, válejí se namísto v kotcích a boudách doma u televize, kde svým hlídacím psům závidějí schopnost olízat si varlata (pokud nejde o feny, těm závidí feminní verzi obdobné dovednosti předtelevizní machny).

Jak fascinující jsou stopy lidské práce (vždy něco na způsob kotce a boudy) v naprostém rozporu s banalitou přímé lidské přítomnosti, která je nepochopitelně nepoznamenaná hloubkou lidských prožitků, činů (natož citů).

Nejděsivější bytostí je člověk mluvící mimo prostor své práce. Lidská řeč, není-li svázána nejpřísnějšími pravidly nebo nevyjadřuje-li právě prožívaný trans či popis oběti, je strašlivým prožvaňováním proměklé nicotnosti.

Přes všechno pochopení podráždí pozorovatel za pletivem bafající psovitou šelmu silným tlesknutím, vybudí ji tak k hraničnímu jednání (naskakování do drátěnky, stání na zadních, chrčení), při jehož sledování může uvažovat, zda je mu předivo souvislostí dobrým průvodcem, i když představuje iluzi vznikající nekonečnými variacemi nesouvisejícího a převalujícím se oceánu potenci je podsouván mechanismus věčného návratu nebo věčného plynutí jen proto, aby se lidé nějak bavili a nijak nezbláznili.

3.

O dnes mrtvém nepravém knížeti, jehož jméno je spojeno s nejsvětějšími tradicemi stejně jako s nesmírnou hanbou, můžeme hovořit i dál jako o žijícím, dokonce ho snad i považovat za živého. Kdoví v jaké formě, nakolik rozdroben či rozmnožen a s kterými zástupy přišel znovu na svět. Možná už byl znovuzrozen jako celá generace plebejských dětí (nějaký trest ho stihnout musel) a uzavřen v narychlo a provizorně postaveném betonovém sídlišti navěky zřízeném a uzavřeném jako karanténa.

Tam, kromě větrů různé intenzity a teploty, v prolukách mezi dlouhými bloky panelových domů označených ve výšce dvanácti metrů velkými červenými tabulemi

s devítimístnými čísly, křížují půlmetrovou vrstvu okrového bahna panelové chodníky s obnaženými armaturami a záchytnými oky. Ty končí v zatopených jámách neznámé hloubky, ale rozhodně takové, že dětem umožňuje plavbu na vorech z izolačních desek povalujících se spolu s ostatním stavebním materiálem všude kolem. Schodiště k jednotlivým vchodům se skleněnými výplněmi označenými bílými kříži nahrazují temně fialové šalovací desky.

V šeru i temnotě nekonečných spojovacích chodeb zůstávají oběti zločinů ležet i několik týdnů, před dosud neobsazenými byty postávají podezřelá individua v šustákových bundičkách a károvaných bekovkách, do nezajištěných výtahových šachet padají batolata, která jsou na jejich dně nalézána jako různé poničené předměty denní potřeby nebo ušpiněné součásti dámského ošacení.

Sanitární jádra, která stála na otevřených nákladních vagónech daleko na východě celé měsíce, mají své mouchy, nefunkční digestoře odsávají samotahem zoufalství žen hořekujících nad neodstranitelnými závadami kuchyňských linek a před přiděleným, temně zeleným vzorováním tapet, jež jsou nalepeny přímo na hrubý panel obsahující desetinu předepsaného množství cementu. Izolační vatou, jež obeplíná stoupačky, vzlíná smísený zápach hlušiny a tmelu. Sedmdesát metrů čtverečních plochy dělí suporexové příčky lehké jako dech, který je přes ně slyšet, na třípokojev byt s kuchyní, předsíní, koupelnou, možností akustického požitku ze splachování ve všech sousedních obytných jednotkách a odpovídajícím nájemným. Do pátého patra touží

lodžie po zábradlí namísto lešenářských trubek celkem vlašně, od desátého nahoru horečně.

Přístavby centrálních kotelen a technické budovy transformátorů vydají své popálené mrtvé pokaždé, když je zapomněla uzamknout technická obsluha vysedávající v umakartovém výčepu, kde teprve nedávno vymřela stálá osádka dělníků dostavbové čety. Lékařská ordinace zřízená namísto přízemního bytu se topí v zářivkovém světle, narvaná čekárna čte stále dokola text plakátu doporučující denně utopit děti v litru mléka, což se naproti, v čerstvým linoleem páchnoucí škole prostřednictvím tzv. mléčných svačin právě děje.

Oslava společenského pragmatismu se zvrhává v karneval iracionality tančící televizní disko mezi všemi možnými odstíny šedi a v tisícovkách oken zářících synchronizovaně přeskakujícími obrazovkami, uskutečněná utopie hledá už jen vhodný způsob sebevraždy, ve společné prádelně vpluly válce mandlu do skrytého plánu reality, kterým se na její povrch propisuje mechanický princip nekonečné rotace nižších šarží nadržovaných lampasáckých či fízláckých parazitů s výsluhou a přednostním právem na 3+1 s příslušenstvím, znamenající zradu na kosmickém člověku.

Nově přistěhovaní obyvatelé, zmatení jednotlým terénem osazeným jednotnými betonovými bloky, hledají cestou ze zaměstnání svůj panelák i několik hodin, spojují se do pátracích skupin, jež v případě neúspěchu společně nocují u sklepních okének cizích domů.

I přesto osazují panenské místo bez paměti nejprve euforií z přiděleného bytu prýštlící na společných mejdanech kořeněných partnerskými šarádami, jež některé domy promění ve věže sousedské nevraživosti. Poté se prosadí umírněnější optimismus nového začátku, jenž vrcholí krizí nenaplněné představy o samostatném životě a je ukončen kocovinou z pocitu uvěznění v novém modelu prostorového vegetování bez dalších perspektiv. Končí to v přetopených obývacích, kde muži ve vytahaných slipech roztažení na sedacích soupravách vypadají, jako kdyby je tam porodila jedna dobytčí pramatka a hledí na zadnice svých žen u kuchyňských linek, které jim svou plodností zkazily život.

Za posledními domy se od skládek poškozených panelů a rumišť rozbíhají podmáčené nesečené louky k hradbě listnatého lesa. Ten byl součástí původní obory, kterou zdejší šlechta založila a udržovala jako výsek romantické i bukolické krajiny okolo rybníční kaskády s umělými ostrovy a poloostrovy, hráze rybníků (pojmenovaných po různých kriminálních činech) byly zpevněny dnes už staletými duby a napájeny meandrujícím potokem, vedly po nich cesty ústící do dlouhých alejí propojujících březové háje, bory, dubiny a bučiny, prosvětlované lesními loukami a protkané tůněmi, průseky rovných cest umožňovaly daleký výhled na horizont okolních polí, ze kterého tu a tam vystupovaly střechy o samotě stojících statků. Při dostavbě sídliště byl centrální kříž cest vyasfaltován a obora přejmenována na lesopark. Ten (v podobě obory) vzdoroval novým

přistěhovalcům celé dvacetiletí. Aristokratickou krajinnou idylu zašlapaly do země (do opravdové podoby lesoparku) paradoxně až ukázněnější, ale četnější zástupy postrevolučních obyvatel, kterým kdosi namluvil, že mají aktivně odpočívat.

Pozorovatel, stále na stopě karmicky roztroušenému knížeti, stojí na obří výsypce zeminy navezené ze základů stovek paneláků a vidí, že za každý jejich domovní vstup tu spontánně vyrostla jedna bříza. To je spočítáno. Jen za vchod, kde dodnes žije neodhalený sériový vrah, který v prvních letech osídlení uškrtil v lesoparku punčochou několik žen, vyrostla osika. Na jistém místě pod její kůrou je pletivem lýka znázorněno číslo popisné, v kořenech se obdobně, v pletenci kapilár, ukrývá označení vrahových dveří a název ulice od jara do podzimu šustí za větru v její malé koruně.

Možná, že už uplynuly ty chvíle, kdy podřadné kníže, jehož jméno se zapomnělo s kurvami, hledělo stovkami reinkarnovaných očí do jílovité jámy a nerozumělo nadšení svých rodičů, ačkoliv vyjadřovalo jejich pochopitelnou dychtivost po vlastním bydlení. Žádné z plebejských dětí dodnes nechápe, jakým zázrakem nacházeli jejich zploditelé základy budoucích paneláků, jejich nových domovů. Rozjížděli se už nad rány do rozbláčených plání za městem a vedeni nějakým děsivým instinktem nebydlících dosahovali cíle.

Otcové ukazovali vzhůru a odhadovali výšku stavby a polohu bytu, matky plánovaly rozestavení nábytku, děti

jen bojovaly se strachem, který jim naháněli. Až jim rodiče zemřou, budou moci, celá generace, říci, že už tu nejsou lidé, jimž nerozuměly, z nichž vždy jeden trval na jejich nehybnosti a druhý na jejich nevzdělanosti.

A jednoho dne, kdy už budou dospělými muži a ženami, jako odplata za všechna knížecí privilegia jejich dávno vyvtěleného předchůdce, se v nich to bezmocné dítě probudí. Ne jako nějaká vzpomínka nebo pocit. Celé jejich duševní ustrojení se promění, a tak zakusí (jedno veliké) ponížení a marnost (zoufalého volání po něze a pochopení). Znovu v plné intenzitě, uvnitř hrudního koše, prožijí zasuté násilí a prošlé křivdy. Začnou plakat dět(in)skými očima ve svých zestárlých a poničených tělech a zároveň nepřestanou cítit všechnu nenávisť k ráji dětství, k jeho bezohlednosti, ničemnosti a užvaněnosti. Umřeli by pro lidskou blízkost a zabíjeli pro azyl své samoty.

To nás koneckonců čeká všechny. Ale potom se nám všem vytrestaným opakovanou existencí uleví. Přestaneme se stydět za svou bytost a ta bude znovu schopna pozdravit všechno živé počínaje sluncem, které se právě ohlásilo nachovým přívitem na větvích jabloně pod oknem básnické rezidence z překližky a kukuřičných klasů.

Milujeme jako opice, ale více nenávidíme jako člověk, intrikaříme jako divadelní postava netalentovaného herce, ale hlavně se poddáváme pohodlné blbosti jako literární nádeník, což ovšem není zaznamenáníhodné. Pozorovatel si počká, a když jsme sami, zaznamená naši zmatenost z bytí na rub sedmdesátipoložkové účtenky ze supermarketu,

kteřá nám vypadla na parkovišti. Nahlíží život z druhé strany, jako z minulosti dobíranou budoucnost, na jejímž konci stojí. Jeden z tisíce má vnitřní disciplínu, díky níž o samotě nevypadá jako mrtvý arogantní cár.

Čas od času se probudí něco z ducha pěti zbořených vesnic, na jejichž území sídliště vyrostlo. Třeba duch žní. To náhle letní vzduch naplní mezi statisíci čtverečními metry betonových zdí vůně uzrálých klasů, zdálky zvoní kosy, auta vržou jako přetížené povozy, pokojoví psi frkají jako tažní koně, po omítce staré kapličky (kteřá přežila svoji likvidaci ukryta pod hromadnou heraklitu) se míhají stíny sekáčů. Lidé vycházejí z domů, svrbí je dlaně po staré práci, kteřou opustili, hrud' se jim naplní dávno zasutými pocity blaženého otroctví a přináležitosti k pevnému řádu. To je nutí zvednout oči na plující mračna nebo úzkými průhledy mezi betonovými věžemi hledět na opuštěné úhory zastavěné kvádry skladovacích hal ve vzdálené krajině.

Vidina moře je zatím daleko. Neprodejný vzorek brýlí pro virtuální realitu leží na tmavém stole pokrytém zaprášeným modrým sametem. Uvnitř dřímá klima sebevražděných pokusů a prostředí cynismu moci etablující válku na kulturní fenomén. Na povrch zapomenutého prototypu dopadá proud světla přicházející rámem renesančního okna, za kteřým jsou vidět vzdálené lesíky a pastviny. Krajinou se proplétá říčka s dřevěnými mlýny na březích, ke kteřým směřují koňské i volské potahy.

Ubohé pokusy odrzlých a přihlouplých samojedů diagnostikovat společnost končí tlustými svazky upletenými konformním štekotem o předchozích svazcích druhých samojedů. Nové podoby konzumerismu se obšívají trendovým alibi z dílen uměleckých pragmatiků a globální katastrofu lze prodebatovat už před dovážkou objednaného sushi. Snění býložravých zvířat protkává realitu strukturou tenoučkových nosníků a sny šelem soustavou tenkých svorníků. V meziprostorech obíhá lidská touha ověšená neodůvodnitelnými nároky. Pilíře libida jsou eufemismem pro fundamenty chtiče, hluboké rozryté jámy zaházené ostrým kamením.

Zvykne si na osleplé výrazy plastových oken technicky zapěňovaných do bohatě štukovaných domovních fasád zmizelých pod hluchoněnými izolačními vrstvami, na zmrzačenou dekorativní vegetaci, bazénová zátíší jako stvořená k pitvám zmrtvělého času, zámkovou dlažbu, která ho pokaždé dovede k firemním parkovištím s vlašáckými logy, na krajinu i sídla rozežíraná snětí představy plošného komfortu. Pokud patří k pozorovatelské strategii udržovat se krásou, musí být ona nezníčitelná, a on schopen ji nacházet. Není to ani čím dál těžší, ani čím dál nemožnější, je to jen věc dostatku percepční neurvalosti, kterou si dokáže trvale udržet a zbytečně nerozvíjet.

Pod tělesem dálničního přejezdu nad řekou, v rohu oploceného pozemku za potrhanou zelenou fólií, naslepo a nepříčetně šteká dvojice vlčáků, jejich zuřivost se pod mostní konstrukcí rozléhá tlumenou ozvou, padá zpět na

oba psy, ti z toho šílí a občas se vzájemně napadají. Po večkerý čas hlídají velkou hromadu promáčené a zpřelámané dřevotřísky, navršenou u paty betonového pilíře, rozměklý znehodnocený chaos vedle pevné součásti statického řádu.

Z toho je jasné, že pod vysokou dálniční konstrukci dopadají šikmé deště v plné síle, ale rozptýlené mikročástice azbestu z brzdových destiček na svého nepřímého identifikátora ještě čekají. Jistě by to mohl být zvířecí patolog zkoumající pod mikroskopem vzorky z plic vzájemně se zardousivších vlčáků, ale situace si žádá něco přímočařejšího. Možná by to mohl být pozorovatel, který si pokaždé, když sestupuje nedalekým lesem kolem pobořeného opevnění zaniklé středověké osady k řece, povšimne, že pod dálničním přemostěním stojí kvádr tupého vzduchu. A to ještě před chvílí seděl na ochozu dřevěné chajdy Smithova fajfka pod nalakovaným prkénkem s vyrytými hlavičkami dvou ostřílených pardů křičících do komiksových bublin slovo: *Góól!* a jedním ze čtverců prosklené verandy hleděl do prošlých časů, jež zároveň procházely jeho bránicí jako nějaký pásek všeho stesku. Na podobných místech v povodí staré řeky trénuje schopnost odolat kouzlu lidských stop a otisků, které dokáže svým vábením zastavit neúprosné rypadlo nelítostného zraku na celé hodiny.

Úvodním úskalím pozorovatelské praxe bývá sklon ke sledování (stopování) náhodně vybraného spolucestujícího cestou od nádraží, během jeho pochůzek, a pak až na práh domu.

Později tahle tendence vede k úvahám o náhodné nehodě, potom o náhodné vraždě, ještě později o náhodných vraždách (ve městě a) v krajině a po delším čase k jediné úvaze o snadné proveditelnosti série náhodných vražd (výhradně) v krajině, protože pokaždé, dřív nebo později, sledovaný člověk zmizí za dveřmi svého domova, a pokaždé je nad nimi zasklený výklenek, ve kterém stojí vyšetřovaný džbán se svazkem slaměnek. A jak zapadnou další dveře a pak další a další pokaždé je ve výklenku něco obdobného, něco (usušené) cosi v něčem (keramickém) čemsi, chce se jednomu, který v tom vidí znamení uzavřeného přístavu, zkrátka zabítet.

Pokaždé si na chodníku, s dveřmi přiraženými před nosem pozorovatel uvědomí, že ani v tomhle městě (městečku) vůbec nikoho nezná, nemá ani nepoznává. Ve vsích a cestou kolem osad a (polosamot a) samot to nebude jiné. Pocit plošné osamělosti si nakonec vybere svou daň a definitivně uzavře i poslední živou tkáň, kterou se ještě může připojit k lidem. Začne se obávat, že hrůza vidění je spojena s hrůzou mužství uvězněného v pasivitě, kterou v sobě nese bezcíllost obražená i ve faktu, že si není schopen vybrat ani žádnou z představ vražedné zbraně.

4.

V ložnici leží na mramorové desce nočního stolku vedle lampičky tiskový orgán vládnoucí strany v šikmých paprscích proudících oky ornamentálních vzorů záclon rámovaných

světlem zelenými závěsy se stříbřitou výšivkou a štrappci. Dopolední slunce se opírá i do leštěných ploch ořešákových skříní s jejich kresbou připomínající obří těla krabů.

U každého předmětu (to, co může na něčem spočívat či v něčem vězet) a jevu (to, co nemůže) je ve světle naplněné místnosti přítomna pohyblivá souvislost, která se zároveň rozbíhá do všech stran a úrovní, takže i do hmoty a dolů, ulicí předměstských domků s hlubokými závětrími, okolo nároží u obecní litinové pumpy zamíří vlevo, u prosklených dveří starého amatérského astronoma zase napravo a po úzkých schodech k silnici, za kterou vysokými (jakoby dílenskými) okny pronikne do skladu místního konzumu, k dřevěnému regálu s kartony cigaret, a jeden z nich, levnější značku plněnou světlým tabákem, zahrne do svého skrytého díla.

Přesně tenhle karton pozítří koupí čtenářka tiskového orgánu vládnoucí strany pro svého nemocného muže odmítajícího politiku strany od chvíle, kdy byl jako její člen a vrchní číšník v první kavárně nedalekého souměstí vyzván k donášení na hosty. Uvnitř čtvrté krabičky čeká jeho poslední cigareta, kterou vykouří uprostřed noci vyložený na parapetu okna s pohledem upřeným do tmy, tam, kde ve dne vyrůstá hradba nového sídliště na otevřeném horizontu polí, ke kterému ještě před několika měsíci směřovaly uličky přízemní venkovské zástavby jako k čáře prázdnoty.

Tohle všechno obíhá a sleduje pohyblivá souvislost nejspíš prostřednictvím nějaké sítě, říkají si mnozí příznivci

domněnek, *to je zajímavé*. Budoucí mrtvý, který se po ukončení číšnické kariéry vypracoval na mistra přesného soustružení ve zbrojovce, vydechuje tabákový kouř a vzpomíná na nedaleké lesy, kam už ho nepustí jeho nemocné srdce, vzpomíná na říčku a tůně, na vápencové skály, na přátele rybáře a holubáře, na kamarády myslivce, sportovce a hráče taroků, na soudruhy z fabriky. Nad hlavou mu letí mračna jako kdysi, už nikdy ale nebudou rámovaná korunami stromů.

Před obědem chodí po sluncem vyhrátém dvorku s plácačkou na mouchy, všude létají nádherné exempláře s kovově smaragdovými těly, usedají na zeleně natřená prkna latríny, která jim poskytují mimikry, nebo na bílé vápenné omítky přístavku, jež je vyzrazují stejně jako hluboko rýhované a pomalejší masařky. Vzduch doslova vibruje přítomností hmyzu, daleko jsou časy, kdy tomu tak nebude, daleko je dnešek. A někoho napadne, zda právě hmyz není alespoň pomocným hybatelem pohyblivé souvislosti, její síť, protože dnešek je strnulý, zmrtvělý.

Každého dne vykračuje po ulici postava poblázněné ženy se dvěma smaltovanými kbelíky ozdobenými motivem pivoňkového květu a míří dolů k pumpě, přestože vodovod do okolních domů je zaveden už dvacet let. Míjí zeď, za níž se svažuje střecha dřevníku, u kterého bývalý číšník a soustružník, dnes obézní důchodce s nemocným srdcem, oblečený v kostkované košili, ve vytaháných tepalcích s gumami pod chodidly zasunutými do prošlapaných pantoflí, právě doplácá své dopolední muší penzum

a posadil se na lavičku u dveří bývalého výměnku, za nimiž napravo stojí béžová elektrická ždímačka a kolem ní táhne na dvorek vlhká zatuchlina, nejspíš až ze zadní místnosti s odchlípnutými puchýři vápenné omítky a nízkým oknem, do něhož nahlíží malá jabloň.

Oslňující sluneční záře sousedí s ostrými hranami temných stínů na všech věcech jako dvě podoby krutosti slévající se v dokonalou idylu volně dýchající v průzračném vzduchu. Muž cítí v oblasti srdce neustálý tah, zdá se mu, že s každým nádechem okouší jakousi tíhu, jako by v hrudi zdvihal svým dechem závaží pověšené na srdce, někdy lehčí, jindy těžší. Takhle od dveří do kuchyně se ale přes dvorek a nános půlstoletí zdá, že ho potkalo největší lidské štěstí, pocit smíření. Není jasné, kde se to zdání vzalo, když je výletový vikýř holubníku prázdný, protože holubářskou vášeň mu zakázal lékař v bílém plášti, ale vzadu v zahradě vykukuje nad koruny ovocnáčů stanová střecha altánku s korouhvičkou ukazující na mračno, které vůbec nic nepřipomíná, snad je to tedy tím.

Vzpomínáme na to, co viděly naše dětské oči a po letech si to jezdíme ověřit. Ale teprve až dotyčný člověk zemře, až potom, co ustane matoucí jednání zmatené bytosti, se může naše představa pohyblivé souvislosti začít propojovat s jinými než falešnými významy. Mnohými návraty do krajiny dětství se přesvědčíme o tom, že imaginativní svět umírá jen na základě naší vůle k zvěcnění zázraku. Mnohými návraty k návrší s poutním kostelíkem, odkud je nekonečný výhled do vzdálených volajících stepí a také

na listnaté háje a zámek s cihelnou, za kterou louky s cestami zalomenými o jejich hrany vybízejí k bezcílné pouti bez těla, pochopíme obzor jako náruč ztraceného domova. Jedna veliká touha, nebe i země.

A to, co má být řečeno, nechává ve svém těle mezery pro to, co má být dořečeno. A až je dořečeno opravdu všechno, tělo vyřčeného se zalije tichou a uzavírající rozkoší. Jak je to možné?

V končinách vzdálených alespoň tři hodiny jízdy vlakem od nešťastného prastarého města, tam, kde definitivně dohasíná jeho dosah i vliv, opadáva v březových hájích žluté listí jakoby po celých trsech a údolím se vinou kamenitá koryta potoků. Táhne tudy syrový vzduch ze skalních bludišť a jak mívá poničená průčelí vysloužilých textilek, nitáren a knoflíkáren, nabírá do těla svého pohybu nesnesitelný zápach stoupající z lidských topenišť.

Tady, na severním pomezí, bloumá (v zenitu nad hlavou znamení těžkého alkoholismu) krajinou vyhublý cizinec, kterému pozorovatel závidí oči. Během setkání s ním pochopil, že namísto lidí vidí už jen jejich tikaající aury, takže na místech imitujících prostředí, kde byl umučen bůh, může uvidět strmící temně zelenou sršatou drúzu, která mizí v trhlině nebeské klenby, v prázdnotě a bezcitnosti.

Zatímco po nebi plula mračná trhlina připomínající tělo obřího zlatého ptáka v letu, na pozorovatelovo naléhání cizinec prozradil, že svůj vhléd získal půlročním odvykacím

pochodem po historických stopách sexuálně posedlého kantora a varhaníka, který veškerý svůj výdělek obětoval na vydržování vysloužilých prostitutek ochotných snášet jeho extrémní chudobu a sexuální excesy. Cizinec tvrdil, že ani jedna z desítek škol, kterými kantor během věčného stěhování zapříčiněného konflikty s nadřízenými a církevním duchovenstvem prošel, dnes není v provozu nebo už ani nestojí.

Chodil jsem za strašných abstinenčních příznaků od jedné neexistující školy ke druhé, líčil cizinec, a moje oči se postupně proměňovaly v tyto klenoty, které mi závidíte. Sám tomu nerozumím. Vy ano?

Řekněte mu, že *ne!* přikázal pozorovatel svému tlumočnickovi před nově opraveným kostelem, kde se s cizincem potkali, a podél slepých oken bývalého hostince, zrezivělé rolety zrušeného koloniálu, zarostlého schodiště přemísťené pošty, opadaných zdí uzavřené sklárny a pustých rozvalin kravína nakráčel k moderní kompletně autopotahů a pak mezi olejná pole, nad nimiž se zlatý pták (s hrdlem proříznutým o hrot alkoholické signatury) scelil v oblačno postupně přecházející v zataženo.

Prvně ho myšlenka náhodně vybrané oběti nenapadla u nádraží, ale před vstupem do údolí sevřeného dvěma zvláště tvarovanými chlupy s jedním společným jménem. Ten vlevo, vypadající jako přikrčený vězeň, byl v dávných časech označen jeho mužskou variantou, pravý, připomínající polehávající selku, ženskou.

Polní cestu z náhorní plošiny tady přetíná okresní silnice, za ní nalevo začíná les, podél kterého polňačka pokračuje, napravo má ještě zvlněnou louku s nízkým travnatým pahorkem, za ním se cesta zanoří do lesního přítmí, kde, už jako lesňačka, začíná klesat, terén je stále strmější, údolí se svírá, ubývá světla, po levé ruce stojí stromy trochu výše nad úvozem, ale bezprostředně, po pravé jsou hmoty kmenů zanořeny ve srázu nad bývalým hluboce zařezaným řečištěm potoka, později zregulovaným četnými, dnes už suchými slapy, od nichž se zvedají příkré stráně tvořené suťovými poli. Nalevo tedy míjí odhalené kořenové systémy, napravo koruny hluboko pod jeho nohama kořenících stromů. Tajemné zahouknutí sýčka tu doslova visí ve vzduchu.

Myslivecké hlídky během honu stojí na kraji cesty po sedmdesáti metrech s reflexními páskami na krempách klobouků a nad štítky čepic, ostatní lovci pálí z kamených slapů do suťového lesa a těžká těla usmrcených divočáků tahají z hlubokého potočního zářezu pomocí lan navázaných okolo dřevěné rukojeti. Na konci údolí vyústí cesta krátkým, ale hlubokým zářezem (připomínajícím soutěsku) z lesa pod mohutnou skálu, na které stojí středověký hrad se dvěma obytnými palácovými věžemi, ta nižší, vpravo, je zasvěcena ženě, která proti své vůli porodila boha, levá nese označení odkazující k symbolům královské moci, jež tohoto boha zneužívá.

V podhradí pak lovci po laboratorních testech vnitřností maso z divokého prasete v salóнку jednoho ze dvou

stylových hostinců snědí a zapijí to zprvu trpce chutnající červným vínem z místní, na severovýchod orientované vinice. Krvavé stopy z kamenné suti na pravé straně údolí, zasvěcené ženskému principu, smyje mírný déšť, který, až zesílí, zahladí i rýhy po vláčení kanců na jeho levé straně, zasvěcené principu opačnému. Při tanci vytáčeji myslivci příslušní k této náročné honitbě své ženy více vpravo než vlevo.

Řečeno stručně, nahodilost oběti je v takto přesně strukturované skutečnosti problematičká.

5.

V hlavním městě malé země, které neleží na svém pravém místě, se před velkým pádem roztrhne opona a na pozadí vyčerpaného režimu centrální státní moci, který o půl století oddálil příchod skutečné společenské paralýzy, se odehraje utajený spektakl posledního loučení starého paradigmatu.

Étos ideálů a magická potence ještě naposledy přivedou na okraj kulis nudou, zradou a shánčlivostí ubité společnosti romantické postavy, proud uvolněného ducha smísí vysoké a nízké, primitivní a intelektuální, povstane hnutí uvržené vůdčími osobnostmi (chorobným zbabělcem s vizionářskými schopnostmi a zoufale nepředvídavým hrdinou neznajícím kompromisy) mezi dvě nesmiřitelné ideologie, umění se navrátí do rukou primitivů a ožije ve své dávno zapomenuté podobě, pologramotní lůžři vytvoří

geniální poezii, hudba, ač inspirovaná cizími vzory, dostane svébytný zvuk střídající nálady středověkého chiliasmu s výrazem aktuální skepse, životní alternativa vytryskne zdola a vezme na sebe podobu veselého ghetta, ženy budou opět schopné se usoužit nad ztrátou milovaných mužů a naleznou smysl a potěchu ve svém iracionálním a jejich riskantním jednání, vlasatci převrátí policejní vozy na střechu i s posádkami, příběhy každodenního života se změnějí v legendy, ve kterých vše ožívá a zároveň nabývá symbolickou hodnotu, názvy krajinných partií, měst, vesnic a hospod dotčených myslitelskými výkony, ilegálním koncertováním, svatbami psanců, přátelskými setkáními i střety s mocí prosáknou do literatury a dějin, starým domům se pod okny sebevrahů a tragicky zesnulých z řad hnutí otevřou nezacelitelné rány, čas počne magické noci, ve kterých ožijí postavy městské mytologie v tělech smrtelníků, jména neznámých narkomanů se dostanou do textů nesmrtelných písní, v ovzduší perzekuce získají filozofické myšlenky konkrétní platnost.

Tento proces je neodolatelným lákadlem pro odstavené intelektuály, kterým se zároveň otevírá nečekaná sféra vlivu. Lhostejno, zda se staré formy protínají s novými obsahy nebo naopak, vždy dojde k povstání zářivých významů. Dopoledne se život přiblíží k pravdě a odpoledne pravda k životu. Večer co večer se v jednom lokále spláchnou odpor i donášení státní policii. Názvy věznic se v poezii proměňují ve jména důvěrně známých očišťů. Emigrace je exil a tům, kteří zůstanou, zbývá náruč konfidenta. Slitá

bříška hlásek tuční v samizdatech k příštím velkorýsým oficiálním edicím. Ve vývojových kancelářích teprve navrhuji kamery, které později natočí nesčetná svědectví o tomto zázraku rozevřeném v dekoracích industriálního i institucionálního úpadku, aby je porazil a uvolnil přívaly iracionality, kterou zakrývaly a zadržovaly.

Uprostřed starého kontinentu, uprostřed nesvobody, mezi oprýskanými zdmi omláčeného města připomínajícího nedbale vybrakovanou klenotnici se starý kontinentální svět rozloučil se svou existencí obskurním džínsovo-tesilovým resumé svých potencií, vnuknul některým srdcím nebývalou odvahu a povýšil tím všechnu malost, zvilost a směšnost na nástroje zjevení. Tah dějin nasál až u samého dna, v kobkách a azylech, a vynesl jejich obsah komínem moci. Poslední se stali prvními. V ten čas, tady někde, zavrtán v knihách a uvězněn v závislosti na tajných návštěvách diskoték (a později i ve skutečné trestnici bez parketu), ucítil nezaknihovaný kníže svou příležitost, a dal se proto na cestu, kterou zlí jazykové označují pojmem historická kariéra.

Nutno předeslat, že linie knížat země bez skrupulí, snad pro zmatení stop, ale jistě s potouchlostí inspirovanou všudypřítomným sklonem k rezignaci, vyhodí svůj poslední výhonek na kmeni před lety poražené buržoazie. I proto se v životě posledního knížete, kterému pro nedostatečnost jeho jména můžeme taktéž říkat falešný (později, nevylučující občasné užití středního rodu, třeba i kníže-citronek, hupcuk-kníže, skoro urozené kníže, kníženín volské oko

apod.), odehrají tisícileté osudy národa v malém, takže se o jeho životopisu bude říkat, že se čte jako absurdní drama. Později se toto slovní spojení, používané i pro divadelní žánr, stane nejtrapnější floskulí přechodného období vyznačujícího se koncepčním tápáním, zahnížděním konzumerismu a tolerancí k velkoformátovým krádežím.

Na vrcholu cesty, po velkém pádu nadřazené těžkopádné velmoci, vystoupí falešný kníže z bran žaláře a vejde do hlavního města, kde se dočká nejvyšších výsad a pohádkového údělu. V ovzduší konsenzu všech mocenských institucí bude uveden do dočasného zázraku osvícené moci. Plná náměstí ho budou oslavovat a vyjadřovat touhu, aby zastával nejvyšší úřad. Po brilantně načasovaném souběhu intrik a opulentním výřadu jeho odbojových zásluh to klapne, a on se promění v důvěrníka lidské naděje, každý jeho čin ponese symbolický význam, bude zosobněným svorníkem katedrály, generálního štábu a parlamentu.

I pozdější uvržení do nepřičetné ikonizace, které je jistým druhem zapomnění, bude velkolepé. Dočasně vrátí smysl obřadům, lesku buržoazní i feudální pompy, kolonám černých limuzín, třesku slavnostních šavlí, střapcům a korouhvím, zástavám vojenských pluků a ostatkům knížat. Promění okrsek vlády ve dvůr divů, postrevoluční štáb, sídlo vzkříšené reakce a kabinet kuriózit v jednom. Podrží doučtovaný starý svět v novém dočasném životě a na nějaký čas pozastaví hrůzy konečné exploatace kreativní neefektivity a definitivní plošné nivelizace. Příkrov duchovní smrti bude z důvodu jeho

mezinárodní prestiže působit v krátkém fantomatickém režimu jako vzrušující víření populárně formulovaných běsů. Každý jeho čin se promění ve zločin při zachování dobré vůle a espritu. Stříbrná lžička v ústech se stane jeho největším prokletím, bude však fascinovat většinu umělecké fronty, která se ze svého ohromení nejenže neprobere do konce svých dní, ale bude ji předávat další generaci jako vyžilou a hnusnou výčitku.

Falešný kníže toho po sobě zanechal tolik, co ostatní touží pošpinit. Hlavně ti, které učinil méněcennou stafáží v chytlavém teatrálním příběhu svého času, nabaleného, jak se ukázalo později, na kostru zlodějské frašky. Přesto udělal to nejlepší, co mohl. Vymačkal citron svého potenciálu do poslední kapky.

Křídla pohlcují smrtící nadávky polobytostí uvězněných tíží a proměňují je v energii letu. Kolonie mořských kormoránů sedící na ledolamu pod muzeem renomované hudby přinesla do hlavního města země bez moře exotický pocit paradigmatické změny. I ten ale dokáže epidemický turismus dokonale komodifikovat a zkonsumovat.

Další přívaly dávno už nevíтанých návštěvníků naplněných přesvědčením, že jim za jejich peníze náleží všechno, na co v ulicích starého města narazí, na sebe nedaly dlouho čekat. V tomto pojetí hostitelské role byli místní obyvatelé redukováni na předplacené průvodce a poradce, fotografy, nositele kýženého autentického potenciálu a sexuální objekty v jednom.

Za několik měsíců vydrancovaly selfíťyčemi vyzbrojené grupy i poslední panenská místa a útočiště našinců, na která je upozornil největší dement soudobého internetu. Objeví se trička s nápisem *Nechceš navštívit jiné město?*, ale kupují je především turisté. Tehdy se ještě nevědělo, že debilizující kretenizace kulturní metropole může mít základ také v chamtivosti, a nikoho nenapadlo se na těchto viditelných procesech ožebračování penězi poučit i o dosud skrytých procesech. Nikdo netušil, že nejužší ideologie chodí po světě bez visačky.

Přizdikniže otevřel dveře, pak se celá desetiletí hrozil příchozího, a nakonec, uštván nejvulgárnějšími projevy žurnalismu, shořel v kremační peci. Občas si někdo vzpomene, že sliboval dveřníka. Kdyby marnost byla pes spící u krbu, tak se jako věrný tvor ve spánku převalí a bezdůvodně povzdechne.

Lidé v literárních dílech z nepřiliš šťastné země jako by ani nebyli bytostmi zasazenými mezi zrození a zánik do tahu kosmické touhy. S vymíráním lidských typů formovaných dějinnými zvraty a tuhým předválečným akademismem, které působí jako mluvící sochařské studie, zaniká také typ profesní autority schopné unést likvidaci unikátního středověkého města a vyargumentovat její nevyhnutelnost.

Na starých černobílých záběrech vidíme, jak dým z cigaret těchto osobností stoupá podél svislých vrásek na jejich tvářích. Vrásky míří dolů, dým vzhůru. Celá tehdejší společnost je charakterizována tímto dvojím protisměrným

pohybem, odplýváním nicoty i tíhou zániku. Proto přežila i nejtěžší zkoušky. Ničivým následkům národního utrpení se rádobykníže vysmál ve svých esejích. Po něm to zopakovalo náhle nekonformní studentstvo, (vždy) středoproudí a vymaštění rockeri, pak rychlokvašní liberálové s máslem na hlavách a nakonec i levicová chátra zplnomocněná pomatením.

Soud nad minulostí pojatý jako sprostá urážka lidí a práce. Země proměněná v pronájem. První léta znovu-nabyté svobody jako souběh trapnosti, lačnosti a podvodu, období nejzoufalejších uměleckých a architektonických počinů. S odstupem pouhého dvacetiletí všechno bezcenný odpad chraстící v kapsli, ve které se čas chová jako jednosměrně plynoucí děj a kde docházejí poslední neobnovitelné zdroje původní (technologicky nezprostředkované) radosti.

V předjaří to přináší sebevražedné myšlenky, uprostřed noci se lidé budí údivem nad tím, že jsou vědomé bytosti v tělech, závislé na něčem tak křehkém, jako je dech. Ani předčasné jarní vedřiny nepřinášejí úlevu od toho, že se obchoduje nejen s jejich tichými touhami, ale i s chiliasmem, a to nejobožejším způsobem a bezustání.

Co pro mě kdy měla tahle zem kromě křivdy, banality a ponížení? ptají se její nejlepší synové na pokraji zoufalství. Dcery za popíjení kávy s mléčnou pěnou kolaborují s formálním balastem posledních vyhasínajících obsahů.

Přes veškerou snahu subkultur zůstává nejdiverznějším projevem těsně porevoluční éry hořké a kosmické bilančování na smrt nemocného básníka zachycené dokumentárními filmaři v úvodu nové epochy.

Dnes by už zaznamenáno být nemohlo, protože jeho výjimečný charakter nikdo z odpovědných televizních pracovníků (a vůbec nikdo) nerozpozná, považovali by je za nesmyslné blábolení senilního starce. Regres k primitivní perspektivě, ke zploštění, strhává vše, co se vymyká známým (i vyšším) formám spotřebitelství. Polibky duchovní smrti. Neznámý milenec rozdává tyto pocely jako facky a údery pěstí. Kdosi, koho nedokážeme poznat a označit, neomylně a s nepochopitelnou bestialitou osazuje řečiště života dalšími a dalšími filtry autenticity, aby to, co nás pravdivě definuje, bylo nelítostně a konečně eliminováno. Kdosi, koho nedokážeme přistihnout a poznamenat. Nemáme tušení, tak jako řezníci z jatek povolání k neurochirurgickému výkonu, jako nejvyvízanější polodementní vesničanky s rychlokurzem kulturního managementu, postavené ke kormidlu posledního umění.

Modleme se, aby byla zřídla nevyčerpatelná. Stále ještě musíme být nositeli něčeho nesmírně odolného nicotě, budme pořád prostředníky oživujícího zázraku, to je jediná možnost. Proč by se jinak tolik destrukce a nenávisti pokoušelo umlčet nejtišší, nejmenší a nejvnitřnější touhy?

Jakmile slavnostní televizní vysílání kromě obligátního servilního ubožáctví sestává jen z pídění se po významu v minulosti vybojovaných hodnot, je jasné, že v nepřesně

trefené zemi tyto hodnoty už definitivně nikomu nic neříkají, že ztratily svou oporu, že nejsou (mezi živými). Stát se umí vyjádřit jen vojenskou parádou, policejní brutalitou, morálním anachronismem, nejfyzičtější perverzí, ztrátou symbolické schopnosti a metafyzickým diletantstvím.

Občané moderního státu se na základě dovršené hegemonizace makroekonomických struktur oprávněně obávají života jako takového, z technologických a genetických zásahů do svých organismů, které by leccos a možná i všechno vyřešily, mají posvátnou hrůzu, a tak mohou akademické struktury zpracovat na zlidovění teoretického poznání systémových mechanismů mocenské manipulace a vyrazit tím nejširší veřejnosti z ruky jediný účinný a praktický nástroj, pomocí něhož by je mohla zastavit a rozbít: barbarskou bezpředsudečnost (mj. důležitou vlastnost pozorovatelských očí).

I proto na periferiích vyhaslého města, ve zbytkovém bytovém fondu, který se nedá pronajmout na turistické mejdany, osazují podnájemníci stěny velkoplošnými obrazovkami, aby neměli už žádný domov ani mimotelevizní názor a aby mohli, paralyzováni stálým vyzařováním blížícího obrazu, označovat přímé účastníky reality za zmanipulované spolupracovníky nového cynického řádu.

S rozloženou identitou, inspirováni moralistickými ornamenty mediální masáže, si nárokují, že jim konzumní pohodlí musí přinášet mravní autority, čímž míní charakterní politiky. To ale není možné, protože loupežnou vševraždu může zprostředkovat jen zločinec. Přibiti

k hyperrealistické digitální kvalitě jako rozmarní bozi s očima rozežranýma na hostině barvy a ostrosti, závislí na informacích tak rychlých, že nemohou nic znamenat, opustili realitu, která začala degradovat ve studenou, profánně geometrizující, bezbarvou pustotu.

Tam kde je obnažení konstrukce racionálního plánu nejpokročilejší, v místě konečného převážení efektivity nad spontaneitou, přechází pozorovatel do nouzového režimu. Ví, že má co dělat s prostorem, který čeká na náš zánik netrpělivěji než jiná místa, a tak neriskuje, zvláště když se mezi všudypřítomnými agresivními akáty už jen pochcávají stíny minulosti. To lze pochopit. Bolestné pocity, které to všechno provázejí, může překlenout v dočasném azylu imaginace, nikdy v něm ale nezůstává dlouho, protože představitost je nevlastní matkou iluze.

6.

V zemi, která ne zvolila pro založení své metropole správné místo, žijí lidé pod příkrovem nejhorších vyhlídek zformulovaných mimoběžnými popularizátory přítomnosti s nevýraznou vírou v příchod intaktní budoucnosti.

V horách na severu, kdysi plných stříbrné rudy, je dodnes průsmyk, kterým v minulosti přicházel nepřítel v přesvědčení, že vstupuje na zaostalou část vlastního území. Když se rozestoupily skalní masivy, ocitli se vojáci na pochmurné náhorní planině. Ve vzduchu ucítili pach proradnosti a zaznamenali první varovná echa, zlověstné

S. d. Ch. Skutečné zrání

Odpovědný redaktor Jakub Vaniček

Jazyková korektura Petr Janus

Sazba, grafická úprava a obálka JT

Vydalo nakladatelství RUBATO v Praze roku 2021

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s. r. o., České Budějovice

První vydání

ISBN 978-80-87705-84-1

RUBATO

Sarajevská 8

120 00 Praha 2

www.rubato.cz

studio@rubato.cz